

*Krystyna Żołądkiewicz**

UNIA EUROPEJSKA JAKO PARTNER HANDLOWY AUSTRALII

Determinantą korzyści komparatywnych danego kraju jest wykorzystanie przewag konkurencyjnych w produkcji towarów, intensywnie wykorzystujących zasoby, które kraj ma w obfitości. Kraj osiąga korzyści z eksportowania towarów, jakie może wyprodukować relatywnie taniej i/lub, na które nie ma silnego zapotrzebowania krajowego, ponieważ pozwala to na import towarów, taniej wyprodukowanych za granicą. Źródła korzyści komparatywnych mogą zawierać różnice pomiędzy danym krajem a resztą świata w zasoby naturalne, technologie i gusty konsumentów.

Struktura australijskiej wymiany handlowej jest w istotnym stopniu zdeterminowana przez zasoby naturalne i czynniki produkcji, jakimi dysponuje ten kraj. Dodatkowo, siła robocza w Australii jest relatywnie wysoko wykwalifikowana. W eksporcie przeważają surowce mineralne, a szczególnie złoto, oraz produkty pochodzenia rolniczego, takie jak wełna czy pszenica, które potrzebują do produkcji większego areалу ziemi bardziej niż innych czynników. Natomiast w imporcie przeważają towary, których produkcja „wymaga” relatywnie większego udziału innych czynników produkcji, zwłaszcza znacznej ilości niewykwalifikowanej siły roboczej, lub dużego rynku zbytu w celu zapewnienia „korzyści skali”. Ten model wymiany handlowej ma miejsce, nawet pomimo rozwoju produkcji przemysłowej w Australii i znaczącej interwencji administracji rządowej w sferze obrotów międzynarodowych.

Tym niemniej specjalizacja eksportowa Australii ulega zmianie już od początku lat 60. XX w.; wzrósł eksport surowców, towarów przemysłowych i usług kosztem eksportu produktów rolnych. Wpłynęły na to zwiększające się możliwości eksportu surowców mineralnych do Japonii oraz polityka OPEC w zakresie produkcji i sprzedaży ropy naftowej, co spowodowało wzrost przewagi komparatywnej Australii w eksporcie surowców energetycznych. Zwiększa się także jej przewaga komparatywna w zakresie produktów przemysłowych. Natomiast zmiany po stronie importu wskazują na spadek po stronie przywozu dóbr podstawowych i stale rosnący import produktów przemysłowych, w tym zwłaszcza maszyn i środków transportu.

Zasadnicze zmiany miały także miejsce w geograficznej strukturze eksportu i importu Australii. Przede wszystkim znacząco wzrosły obroty handlowe z krajami APEC, głównie

* Dr, adiunkt w Zakładzie Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych Instytutu Handlu Zagranicznego, Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego.

z Japonią, a zmalała wymiana handlowa z Wielką Brytanią. Natomiast od początku lat 80. XX wieku największym partnerem handlowym Australii, zarówno po stronie obrotów towarowych, jak i usługowych, jest Unia Europejska. Jest także największym inwestorem w Australii i drugim, co do wielkości, miejscem lokat dla australijskich inwestycji za granicą¹.

W Australii podkreśla się fakt bliskich więzi kulturowych, ekonomicznych, politycznych i cywilizacyjnych z Unią Europejską. Prawie 90% Australijczyków posiada pochodzenie europejskie, zwłaszcza brytyjskie. Ponad 40% spośród 4,5 mln imigrantów w Australii to osoby urodzone w krajach Unii Europejskiej (prawie 2 mln osób). Do Australii na stałe przesiedla się rocznie ok. 19 tys. Europejczyków, a ponad 0,5 mln Australijczyków mieszka i pracuje w Europie². Społeczeństwa Australii i Unii Europejskiej łączy więc wspólna tradycja oraz podobne cele w kwestiach zasad i poprawy warunków życia (problemy bezpieczeństwa, zdrowia, środowiska naturalnego, przepisów prawnych). Podobne podejście mają także w kwestii uregulowań w zakresie funkcjonowania gospodarki światowej. Dlatego też poszerzanie Unii Europejskiej spotkało się w Australii z dużym zainteresowaniem.

W Australii stwierdza się, że w wyniku poszerzenia UE ugrupowanie to liczy prawie 0,5 mld konsumentów (czyli ponad 23-krotnie więcej niż liczba mieszkańców Australii) na powierzchni dwukrotnie mniejszej niż Australia, a PKB w 2006 r. kształtowało się na poziomie 14,4 mld USD (17-krotnie wyższym niż poziom PKB Australii) i stanowi rynek większy niż USA, Japonii i Kanady łącznie. Poszerzona Unia Europejska oznacza więc dla Australii nowe możliwości dla kontaktów handlowych i inwestycji. W tym kontekście od kilku lat wzrasta także rola i znaczenie Polski dla administracji i biznesu Australii.

Ponadto Australia, która dopiero od niedawna prowadzi politykę integrowania się ze swoimi krajami partnerskimi, traktuje Unię Europejską i jej rozszerzanie jako swoisty model realizacji tendencji do regionalizmu. Jest to tym bardziej ważne, iż tworzenie porozumień regionalnych postrzega się w Australii w aspekcie korzyści uzyskiwanych przez kraje członkowskie, o jakie trudno na płaszczyźnie globalnej (np. na forum WTO).

Formalne podstawy dla współpracy Unii Europejskiej i Australii stanowią Wspólna deklaracja w sprawie stosunków pomiędzy Australią i Unią Europejską z 1997 r. (*1997 Joint Declaration on Relations between the European Union and Australia*) i Program kooperacji z 2002 r. (*2002 Agenda for Cooperation*), obejmujące wiele wspólnych zagadnień, takich jak: kwestie bezpieczeństwa, handlu, współpracy w zakresie nauki i technologii, edukacji, transportu, środowiska, migracji, rozwoju kooperacji. W chwili obecnej trwają prace nad renegocjowaniem Programu kooperacji, który wygaśnie po 5 lat funkcjonowania pod koniec 2007 r. Nowe porozumienie ma uwzględniać fakt rozszerzenia zakresu integracji w ramach UE na nowe kraje członkowskie³.

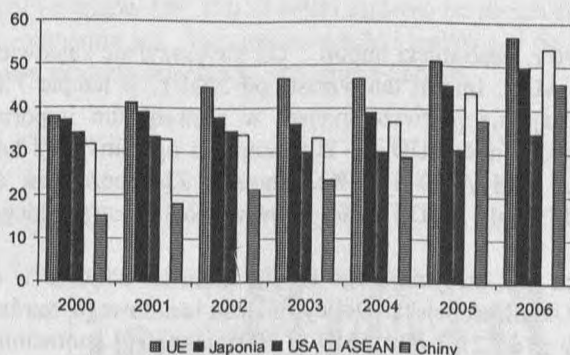
¹ Determinanty komparatywnych korzyści gospodarki australijskiej zob. K. Żołądkiewicz, *Integracja ekonomiczna Australii i Nowej Zelandii jak przykład współczesnych procesów integracyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007, s. 59–64.

² Ponadto Australię odwiedza tysiące obywateli UE rocznie. *European Union and Australia. Key Facts 2007*, Delegation of the European Commission to Australia and New Zealand, Canberra, March 2007.

³ B. Julien, Ambasador Unii Europejskiej w Australii i Nowej Zelandii, *European Australian Relations*, wystąpienie w International Business Council of Western Australia, Perth 22.11.2006 (materiały wewnętrzne Delegation of the European Commission to Australia and New Zealand, Canberra).

Wśród głównych obszarów współpracy szczególnie ważne miejsce zajmują porozumienia odnoszące się do kooperacji naukowo-technologicznej i edukacyjnej oraz wspólnej działalności w zakresie pomocy dla krajów Południowego Pacyfiku. Natomiast na płaszczyźnie handlowej do najważniejszych instrumentów wspomagających współpracę handlową zaliczyć należy Umowę w sprawie wina (*EU-Australia Wine Agreement*) i Umowę umożliwiającą przeprowadzanie testów, inspekcji i certyfikacji produktów w kraju eksportera zamiast w kraju importera, tym samym unikając dodatkowej ingerencji władz krajowych podczas przywozu towarów (*Mutual Recognition Agreement on Conformity Assessment*). W kwietniu 2005 r. podpisano także umowę liberalizującą usługi transportu lotniczego (tzw. horyzontalna umowa transportu lotniczego), której celem jest obniżenie kosztów tych usług i zapewnienie ich lepszej jakości. Obowiązujące od roku 1994 porozumienie dotycząca wina spowodowało ponad sześciokrotny wzrost eksportu australijskiego wina do krajów UE od momentu jego podpisania. Unia stała się także głównym odbiorcą australijskiego wina. Natomiast obecnie negocjowana nowa umowa w sprawie wina ma z jednej strony wzmocnić ochronę praw własności intelektualnej w przemyśle winiarskim oraz umożliwić wykorzystywanie innowacyjnych praktyk w winiarstwie Australii – z drugiej.

Unia Europejska⁴ jest największym partnerem handlowym Australii. W roku 2006 australijskie obroty towarowe z UE wzrosły o 11% i osiągnęły wartość 56,7 mld AUD. W okresie 5 lat od 2001 r. wzrastały one w tempie 6% średniorocznie. Obroty handlowe Australii z UE stanowiły 17% obrotów handlowych Australii ogółem. Oznaczało to jednak spadek w stosunku do roku 2005 (17,6%) i 2004 (19,4%). Wśród innych partnerów handlowych znajdowały się kraje ASEAN (16%), Japonia (15%), Chiny (14%) i Stany Zjednoczone (10%). Obroty handlowe Australii z głównymi partnerami handlowymi ilustrują dane na rys. 1.

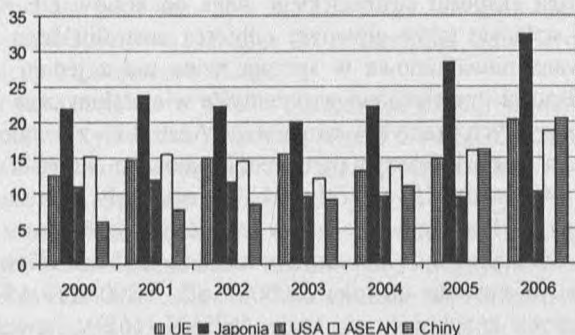

Rys. 1. Obroty towarowe z głównymi partnerami handlowymi Australii w latach 2000–2006 w mld AUD

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Composition of Trade Australia 2003 i 2006*, Department of Foreign Affairs and Trade, Market Information and Analysis Section, Australian Government, Canberra, May 2004 i May 2007 oraz *Australia's Trade in Goods 2006...*

⁴ Analiza wymiany handlowej pomiędzy Australią i Unią Europejską obejmuje 25 krajów UE. Brak jest danych statystycznych dla poszerzonej w 2007 r. UE-27.

Szczególny wzrost wykazywał w roku 2006 australijski eksport do Unii Europejskiej, który zwiększył się o 36% wobec roku 2005 i osiągnął poziom 20,3 mld AUD. Spowodowane to było głównie dzięki znaczącemu wzrostowi eksportu złota. Nawet jednak wyłączając eksport złota, eksport do krajów UE wzrósł o 21%, podczas gdy australijski eksport ogółem wzrósł o 18%. W rezultacie eksport ten stanowił ponad 12% globalnego eksportu Australii w 2006 r., co dawało Unii Europejskiej trzecią pozycję wśród najważniejszych rynków eksportowych, po Japonii (32,5 mld AUD, tj. 20%) i Chinach (20,4 mld AUD, tj. 13%), ale przed krajami ASEAN (odpowiednio 18,8 mld AUD, 12%) i Stanami Zjednoczonymi (odpowiednio 10,1 mld AUD, 6%). Od roku 2001 eksport do krajów Unii Europejskiej rośnie w tempie 4% średniorocznie. Obrazują to dane rys. 2.

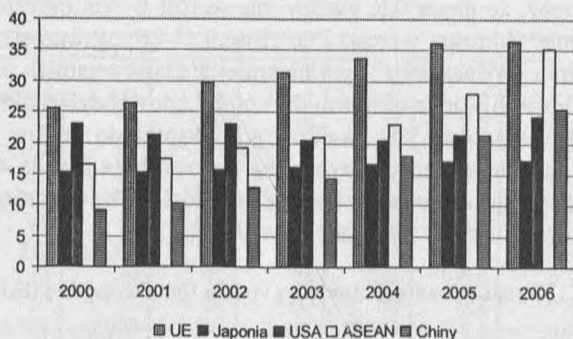

Rys. 2. Główne kraje przeznaczenia australijskiego eksportu w latach 2000–2006 (w mld AUD)

Źródło: Jak na rys. 1.

Z kolei w 2006 r. australijski import z UE zwiększył się zaledwie o 1%, osiągając wartość 36,5 mld AUD. Import ten wzrasta od 2001 r. w tempie 7% średniorocznie. Unia Europejska zajmuje pierwsze miejsce w australijskim imporcie (21%), przed krajami ASEAN (35,2 mld AUD, tj. 20% importu ogółem) oraz kolejno – Chinami (odpowiednio 25,5 mld AUD i 15%), Stanami Zjednoczonymi (24,4 mld AUD i 14%), Japonią (17,3 mld AUD i 10%). Główne źródła australijskiego importu ukazują dane rys. 3.

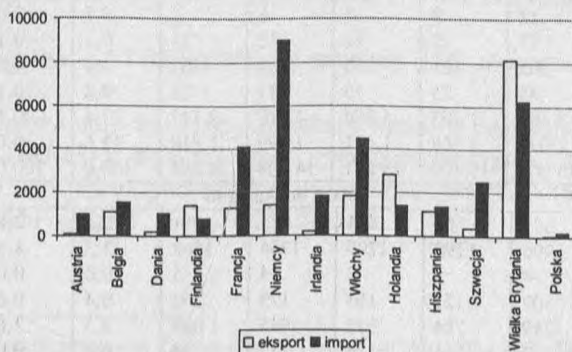
Uwagę zwraca fakt utrzymującego się od wielu lat deficytu w obrotach towarowych Australii z Unią Europejską. Deficyt bilansu handlowego wzrósł z poziomu 12,2 mld AUD w 1999 r. do 21,2 mld AUD w 2005, ale uległ istotnemu zmniejszeniu do 16,2 mld AUD w 2006 r. Deficyt handlowy występował także w roku 2006 w wymianie towarowej Australii z innymi głównymi partnerami handlowymi – krajami ASEAN (16,3 mld AUD), Stanami Zjednoczonymi (14,3 mld AUD) i Chinami (5,1 mld AUD). Jedynie w obrotach handlowych z Japonią wystąpiła nadwyżka w wysokości 15,1 mld AUD.

Rys. 3. Główne źródła pochodzenia australijskiego importu w latach 2000–2006 (w mld AUD)

Źródło: Jak na rys. 1.

Natomiast analizując strukturę geograficzną wymiany handlowej Australii z poszczególnymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej, najważniejszym krajem przeznaczenia australijskiego eksportu pozostaje tradycyjnie Wielka Brytania, a głównym źródłem pochodzenia importu są Niemcy. Na Wielką Brytanię przypadało w roku 2006 ponad 40% eksportu Australii do krajów UE (8,1 mld AUD). W roku 2005 udział Wielkiej Brytanii wyniósł 33%, w 2004 – 38%, w 2003 – 48%, a w 2002 – 37%. Natomiast Niemcy są od wielu lat głównym dostawcą towarów importowanych przez Australię z krajów Unii Europejskiej. Udział Niemiec w imporcie z krajów członkowskich UE ogółem wyniósł w 2006 r. 25% i podobnie sytuacja kształtowała się w poprzednich latach. Spośród innych krajów zwraca uwagę znaczący udział Holandii, Włoch, Niemiec i Finlandii w eksporcie Unii Europejskiej na rynek australijski oraz Wielkiej Brytanii, Włoch, Francji i Szwecji – w imporcie Australii z krajów UE. Udział Polski zarówno po stronie eksportu do Australii, jak i australijskiego importu jest relatywnie niewielki i kształtował się w 2006 r. na poziomie 0,2% po stronie eksportu oraz 0,5% – po stronie importu.

Rys. 4. Wymiana handlowa Australii z głównymi partnerami handlowymi spośród krajów członkowskich Unii Europejskiej (EU-25) i z Polską w 2006 r. (w mld AUD)

Źródło: Jak na rys. 1.

Podkreślić należy, że niezwykle gwałtownie wzrósł w tym okresie australijski eksport do Malty (ponad 8-krotny wzrost) i do Estonii (4-krotny wzrost), choć z relatywnie niskiego poziomu wyjściowego. Tym niemniej w ciągu ostatnich pięciu lat zauważa się szybki wzrost australijskiego eksportu do krajów „nowej dziesiątki”. Średnioroczne tempo tego eksportu wyniosło 9%, podczas gdy eksport do krajów „piętnastki” rósł w tempie 6%. Po stronie importu ta dynamika wzrostu była prawie 4-krotnie wyższa. Pięcioletni trend dla krajów „nowej dziesiątki” wyniósł 20%, w porównaniu do 5% dla krajów „piętnastki”. Zmiany te pokazane są w tab. 1.

Tabela 1. Wymiana towarowa Australii z krajami Unii Europejskiej (EU-25) w 2006

Kraj	Wartość (mln AUD)					Udział % w eksporcie ogółem		% zmiana w 2006 wobec	
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2006	2004	2002
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Eksport Australii									
Austria	38	55	68	66	76	0,3	0,4	15,2	16,8
Belgia/Lux	948	693	741	994	1 098	6,3	5,4	10,5	6,8
Cypr	13	11	11	10	15	0,1	0,1	50,1	1,9
Czechy	77	69	78	65	100	0,5	0,5	53,8	4,7
Dania	118	153	165	185	204	0,8	1,0	10,3	13,7
Estonia	1	1	2	2	10	0,0	0,0	400,0	69,9
Finlandia	430	530	561	628	1 400	2,9	6,9	122,9	28,8
Francja	1 421	994	948	1 104	1 257	9,5	6,2	13,9	-1,4
Grecja	49	51	62	103	51	0,3	0,3	-50,5	8,4
Hiszpania	691	670	684	996	1140	4,6	5,6	14,5	15,0
Holandia	1 412	1 336	1 539	2 182	2 828	9,4	14,0	29,6	20,7
Irlandia	185	173	196	154	161	1,2	0,8	4,5	-3,9
Litwa	2	7	10	8	3	0,0	0,0	-62,5	9,9
Lotwa	7	6	11	10	12	0,0	0,1	20,0	17,2
Malta	14	12	12	5	46	0,1	0,2	820,0	16,2
Niemcy	1 607	1 299	1 344	1 383	1 414	10,7	7,0	2,2	-1,9
Polska	15	19	28	50	43	0,1	0,2	-14,0	36,0
Portugalia	69	61	33	45	64	0,5	0,3	42,2	-4,6
Słowacja	12	9	3	6	1	0,1	0,0	-83,3	-41,6
Słowenia	17	12	11	12	14	0,1	0,1	16,7	-3,8
Szwecja	205	221	250	409	364	1,4	1,8	-11,0	19,3
Węgry	25	25	16	21	25	0,2	0,1	19,0	-1,7
Wielka Brytania	5 607	7 403	5 056	4 970	8 117	37,4	40,1	63,3	3,5
Włochy	2 043	1 588	1 411	1 499	1 818	13,6	9,0	21,3	-2,9
UE-25 Razem	15 006	15 400	13 241	14 908	20 262	100,0	100,0	35,9	5,8
Import do Australii									
Austria	663	768	834	973	1014	2,2	2,8	4,2	11,5
Belgia/Lux	996	1190	1209	1354	1568	3,3	4,3	15,8	10,9
Cypr	4	5	2	4	5	0,0	0,0	25,0	2,3
Czechy	107	121	163	179	202	0,4	0,6	12,8	18,1
Dania	749	784	978	945	1 030	2,5	2,8	9,0	8,6
Estonia	2	4	14	17	14	0,0	0,0	-17,6	70,6
Finlandia	667	648	734	834	798	2,2	2,2	-4,3	6,3
Francja	3 233	3 819	4 424	4 995	4 127	10,9	11,3	-17,4	7,9
Grecja	419	141	138	144	152	1,4	0,4	5,6	-18,2
Hiszpania	917	1 047	1 278	1 287	1 308	3,1	3,8	7,2	10,8

Tabela 1 (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Holandia	1 194	1 207	1 256	1 277	1 398	4,0	3,0	9,5	3,8
Irlandia	1 555	1 631	1 818	1 963	1 837	5,2	5,0	-6,4	5,3
Litwa	5	8	12	16	32	0,0	0,1	100,0	55,4
Łotwa	2	2	1	3	2	0,0	0,0	-33,3	4,1
Malta	5	11	10	12	16	0,0	0,0	33,3	27,3
Niemcy	7 337	8 029	8 196	8 705	8 991	24,6	24,6	3,3	5,0
Polska	87	99	205	340	196	0,3	0,5	-42,4	33,1
Portugalia	219	200	184	162	137	0,7	0,4	-15,4	-10,9
Słowacja	12	19	22	24	46	0,0	0,1	91,7	33,9
Słowenia	50	57	54	60	59	0,2	0,2	-1,7	3,9
Szwecja	1 737	1 798	1 798	2 072	2 506	5,8	6,9	20,9	9,1
Węgry	171	136	156	200	241	0,6	0,7	20,5	11,3
Wielka Brytania	5 846	5 454	5 752	6 188	6 227	19,6	17,1	0,6	2,6
Włochy	3 786	4 122	4 425	4 354	4 485	12,7	12,3	3,0	4,0
UE-25 razem	209 765	31 299	33 663	36 111	36 476	100,0	100,0	1,0	5,7

Źródło: Jak na rys. 1.

Struktura towarowa wymiany handlowej pomiędzy Australią i Unią Europejską w pełni odpowiada specjalizacji eksportowej i determinantom korzyści komparatywnych obu stron. Eksport Australii obejmuje przede wszystkim surowce mineralne, napoje alkoholowe, a w imporcie przeważają produkty przetworzone. Najważniejszymi towarami australijskimi eksportowanymi w 2006 roku do Unii Europejskiej (EU-25) były⁵:

– węgiel – 3,7 mld AUD, co stanowiło 16% wartości eksportu australijskiego węgla w 2006 r. i 18% eksportu Australii do UE ogółem;

– złoto – 2,9 mld AUD, co stanowiło 32% wartości eksportu australijskiego złota w 2006 r. i 14% eksportu Australii do UE ogółem. Oznaczało to wzrost eksportu w wysokości 2,3 mld AUD, a więc o 370%. Eksport ten był przeznaczony na rynek brytyjski (99,8% całego eksportu złota do UE)⁶;

– napoje alkoholowe (głównie wino), o wartości 1,3 mld AUD, co stanowiło 46% wartości eksportu australijskiego wina w 2006 r. i 6% eksportu Australii do UE ogółem;

– artykuły pofne – 2,7 mld AUD, co stanowiło 13% eksportu Australii do UE ogółem.

Wśród produktów, które wykazały największy wzrost w australijskim eksporcie do Unii Europejskiej (EU-25) w 2006 r. – wobec roku poprzedniego – znalazły się:

– rudy niklu, których eksport osiągnął poziom 855 mln AUD (63% australijskiego eksportu rud niklu ogółem), wzrost o 206%;

⁵ Obliczenia własne na podstawie: *Composition of Trade Australia 2003 i 2006*, Department of Foreign Affairs and Trade, Market Information and Analysis Section, Australian Government, Canberra May 2004 i 2007 oraz *Australia's Trade in Goods: 2006*, Delegation of the European Commission to Australia and New Zealand, Canberra April 2007, s. 3.

⁶ Wśród krajów członkowskich UE podstawowym odbiorcą złota (ponad 99%) z Australii jest Wielka Brytania. Por. np. dane dla lat 1999–2006. *Composition of Trade Australia 2003 i 2006...*

- spalinowe silniki tłokowe, których eksport osiągnął poziom 181 mln AUD (22% australijskiego eksportu tych silników ogółem), wzrost o 115%;
- skóry, których eksport osiągnął poziom 145 mln AUD (36% australijskiego eksportu skór ogółem), wzrost o 171%.

Najważniejszymi towarami Unii Europejskiej (EU-25), importowanymi przez Australię w 2006 r., były:

- leki (włączając weterynaryjne), których import osiągnął wartość 4,1 mld AUD, co stanowiło 2/3 australijskiego importu tych produktów ogółem i 11% importu z krajów UE ogółem;
- samochody osobowe, których import osiągnął wartość 2,8 mld AUD, co stanowiło 22% australijskiego importu tych produktów ogółem i 8% importu z krajów UE ogółem;
- sprzęt telekomunikacyjny, których import osiągnął wartość 1,2 mld AUD, co stanowiło 20% australijskiego importu tych produktów ogółem i 3% importu z krajów UE ogółem.

Wśród produktów, których import wykazał największą dynamikę wzrostu w australijskim imporcie z krajów członkowskich Unii Europejskiej (EU-25) w 2006 r. – w porównaniu do roku poprzedniego – znalazły się:

- pompy do gazu, których import osiągnął poziom 590 mln AUD (36% australijskiego importu tych produktów ogółem), wzrost o 36%;
- samochody ciężarowe, których import osiągnął poziom 724 mln AUD (16% australijskiego importu tych samochodów ogółem), wzrost o 30%;
- maszyny i sprzęt mechaniczny, których import osiągnął poziom 473 mln AUD (45% australijskiego importu tych wyrobów ogółem), wzrost o 23%.

Dane tab. 2 ukazują kształtowanie się struktury towarowej wymiany Australii i Unii Europejskiej (EU-25) w latach 2002–2006.

Najważniejszymi partnerami spośród krajów członkowskich UE są Wielka Brytania i Niemcy. Chociaż od początku lat 60. XX w. nastąpił proces zrywania więzi finansowych i ekonomicznych z Wielką Brytanią i wzajemna wymiana handlowa ulegała istotnemu zmniejszeniu⁷, Wielka Brytania jest siódmym największym partnerem handlowym Australii. W roku 2006 obroty dwustronne osiągnęły wartość 14,3 mld AUD, co stanowiło 4% globalnej wymiany towarowej Australii. Eksport do Wielkiej Brytanii wzrósł aż o 63% wobec roku 2005, głównie w wyniku wzrostu eksportu złota, do poziomu 8,1 mld AUD (5% eksportu ogółem), a import powiększył się o 0,7% do poziomu 6,2 mld AUD (4% importu ogółem). Głównymi towarami w eksporcie na rynek brytyjski były: złoto (2,9 mld AUD), napoje alkoholowe tj. wino (937 mln AUD), węgiel (602

⁷ Premierem Australii w tym okresie był Robert G. Menzies, który mówił o sobie, „że jest Brytyjczykiem od stóp do głów” i to właśnie on zapoczątkował proces tych „antyimperialnych” zmian, m. in. nałożenie restrykcji importowych, które dotknęły brytyjskie firmy eksportujące na ten rynek, renegocjacja preferencji imperialnych, a nawet zaciągnięcie znacznego kredytu dolarowego w Stanach Zjednoczonych, zamiast kredytu w Wielkiej Brytanii. Przełomowym momentem było także podpisanie w 1957 r. umowy handlowej z Japonią, tzw. Traktatu z Nara, która rozpoczęła ekspansję australijskiego eksportu surowców do Japonii i była początkiem stopniowego procesu rozwijania australijskiej współpracy z krajami Wschodniej Azji. Szerzej zob. S. Firth, *Australia in International Politics. An Introduction to Australian Foreign Policy*, Allen & Unwin, Sydney 1999, s. 14.

mln AUD), ołów (269 mln AUD). Natomiast najważniejszymi pozycjami w australijskim imporcie były: leki, włączając weterynaryjne (955 mln AUD), złoto (606 mln AUD), materiały drukowane (330 mln AUD) i samochody osobowe (273 mln AUD). Analizując obroty towarowe z Wielką Brytanią, należy zwrócić uwagę na fakt, że kraj ten jest największym importerm austalijskiego wina i odbiera 1/3 całego eksportu wina.

Z kolei Niemcy są na 9. pozycji wśród głównych partnerów handlowych Australii z obrotami na poziomie 10,4 mld AUD, tj. 3% australijskiej wymiany towarowej ogółem. Eksport do Niemiec w 2006 r. osiągnął 1,4 mld AUD (1% całego eksportu), co oznaczało wzrost o 2% wobec roku 2005. Natomiast import z Niemiec wzrósł o 3% do poziomu 9,0 mld AUD, co dawało mu 5% globalnego importu Australii. Najważniejszymi produktami w eksporcie Australii były: węgiel (272 mln AUD), aparatura elektryczna do obwodów elektrycznych (102 mln AUD), instrumenty pomiarowe i kontrolne (98 mln AUD) i metale nieżelazne (65 mln AUD). W imporcie z Niemiec przeważały produkty wysoko przetworzone: samochody osobowe (1,3 mld AUD), leki, włączając weterynaryjne (569 mln AUD), instrumenty pomiarowe i kontrolne (326 mln AUD) i specjalistyczne maszyny (300 mln AUD).

Wielkość obrotów handlowych pomiędzy Australią i Polską jest niewielka w porównaniu do wielu innych krajów członkowskich Unii Europejskiej. W roku 2006 obroty te wyniosły 238,6 mln AUD i były niższe niż w roku 2005 i 2004. Było to spowodowane przede wszystkim zmniejszeniem eksportu samochodów osobowych (Opel Astra) na rynek australijski, które były dynamizującym produktem w polskim eksporcie w 2004 i 2005 roku (odpowiednio 53% i 55% importu z Polski ogółem). Pozytywnym aspektem tych relacji dla Polski jest olbrzymia nadwyżka w bilansie handlowym. Tradycyjnie od wielu lat polski eksport jest znacznie wyższy niż nasz import z Australii. Poziom polskiego eksportu w 2006 roku osiągnął wartość 194,5 mln AUD (340,0 mln AUD w 2005 r. i 205,3 mln AUD w 2004 r.), a importu – 44,1 mln AUD (odpowiednio 49,7 mln AUD i 28,1 mln AUD). Do najważniejszych towarów w eksporcie Polski należały: samochody ciężarowe (27,0 mln AUD), meble (21,9 mln AUD) i sprzęt telekomunikacyjny (8,9 mln AUD), natomiast w imporcie z Australii: rudy metali (21,7 mln AUD), leki (4,6 mln AUD) i napoje alkoholowe tj. wino (2,3 mln AUD). Eksport polskich mebli i sprzętu telekomunikacyjnego od wielu lat należy do najbardziej stabilnie rosnących pozycji w naszym eksporcie do Australii. W Polsce działa ponadto wiele firm australijskich reprezentujących bardzo zróżnicowane gałęzie gospodarki, a Australia jest dostawcą najnowszych technologii w wielu dziedzinach – budownictwie, ochronie środowiska, medycynie, informatyce i telekomunikacji, przy czym oferuje wiele niszowych rozwiązań za konkurencyjną cenę⁸.

Nowe kraje członkowskie Unii Europejskiej – Rumunia i Bułgaria – nie zmieniły statystyk odnoszących się do relacji Australii z tym ugrupowaniem, ponieważ ich wymiana handlowa z Australią jest bardzo niewielka, przy czym eksport australijski wykazuje nadwyżkę wobec importu tych państw.

⁸ Australian Trade Commission, Ambasada Australii, Warszawa czerwiec 2007 (materiały wewnętrzne, powielone).

Tabela 2. Struktura towarowa wymiany handlowej Australii z UE-25 (według rankingu w 2006 roku)

Lp.	Towary	Wartość w mln AUD					Udział %		% zmiana w 2006 wobec	
		2002	2003	2004	2005	2006	w eksporcie danego towaru ogółem	w eksporcie do UE ogółem	2005	2003
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Eksport z Australii										
1	Węgiel	2048	1687	1943	3387	3672	15,8	18,1	8,4	20,5
2	Złoto	1298	2701	1019	623	2921	31,9	14,4	368,7	1,6
3	Napoje alkoholowe	1169	1063	1283	1274	1301	45,5	6,4	2,2	4,1
4	Inne rudy	417	309	351	403	1029	27,2	5,1	155,5	23,0
5	Transakcje specjalne	536	1197	392	239	967	35,8	4,8	304,5	-4,2
6	Rudy niklu	257	286	284	279	855	62,8	4,2	206,4	26,9
7	Leki	399	448	617	763	519	16,8	2,6	-32,0	11,2
8	Wełna	1052	796	592	419	453	19,1	2,2	8,1	-20,8
9	Ruda żelaza	307	299	284	397	396	2,7	2,0	-0,3	8,2
10	Ołów	192	170	220	314	273	43,5	1,3	-13,1	14,2
11	Nikiel	53	20	90	83	264	26,6	1,3	216,2	58,6
12	Instrumenty medyczne	120	140	146	181	196	22,8	1,0	8,3	13,3
13	Instrumenty pomiarowe	205	202	283	276	195	25,2	1,0	-29,2	2,2
14	Spalinowe silniki tłokowe	30	28	40	84	181	22,2	0,9	115,0	59,8
15	Różne wyroby przemysłowe	54	68	101	121	170	43,4	0,8	40,0	33,4
16	Mięso, bez wołowego	153	145	170	165	160	7,6	0,8	-2,6	2,2
17	Samoloty i części	717	198	164	110	146	23,8	0,7	32,5	-31,4
18	Skóry	5	12	20	54	145	35,8	0,7	170,9	131,9
19	Aparatura elektryczna do obwodów	159	164	128	107	145	32,6	0,7	35,7	-6,0
20	Sole metali	60	77	91	108	135	51,2	0,7	25,6	21,6
Import do Australii										
1	Leki	3067	3196	3876	4087	4053	66,8	11,1	-0,8	8,4
2	Samochody osobowe	2642	2880	2771	3001	2796	22,2	7,7	-6,8	1,6
3	Sprzęt telekomunikacyjny	833	827	763	855	1236	20,1	3,4	44,5	8,6
4	Instrumenty pomiarowe	575	621	739	801	865	36,6	2,4	8,0	11,3
5	Samoloty i części	779	1085	1688	1919	860	25,4	2,4	-55,2	8,0
6	Urządzenia budownictwa lądowego	418	390	522	721	815	28,6	2,2	12,9	21,6

Tabela 2 (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
7	Maszyny specjalistyczne	465	549	669	758	775	48,6	2,1	2,2	14,4
8	Samochody ciężarowe	311	348	419	559	724	15,6	2,0	29,4	24,1
9	Papier i karton	707	772	748	697	692	33,7	1,9	-0,7	-1,4
10	Mechaniczne urządzenia przenośnikowe	350	493	524	613	685	40,8	1,9	11,8	16,9
11	Części samochodowe	484	551	563	652	656	27,5	1,8	0,7	8,1
12	Złoto	3	5	20	490	614	10,6	1,7	25,3	353,5
13	Pompy do gazu	454	408	481	435	590	36,0	1,6	35,8	6,1
14	Różne produkty żywnościowe	395	459	496	527	577	47,5	1,6	9,4	9,4
15	Produkty farmaceutyczne	493	657	646	631	566	46,6	1,6	-10,4	2,4
16	Różne maszyny elektryczne	468	483	475	544	504	23,9	1,4	-7,3	2,7
17	Napoje alkoholowe	377	367	384	382	484	54,3	1,3	26,7	5,6
18	Urządzenia mechaniczne	351	374	384	386	473	44,4	1,3	22,7	6,5
19	Związki organiczno-nieorganiczne	436	481	385	408	465	26,6	1,3	13,8	-0,4
20	Aparatura elektryczna do obwodów	413	416	468	473	460	34,1	1,3	-2,7	3,5

Źródło: Jak rys. 1.

Unia Europejska jest także największym australijskim partnerem w handlu usługami. Obroty usługowe w 2006 r. kształtowały się na poziomie 17,9 mld AUD. Na UE-25 przypadało 20,7% obrotów usługowych Australii ogółem i rosły one od 2001 r. w tempie 5,1% średniorocznie⁹. Australijski eksport usług wyniósł 8,2 mld AUD (18,8% globalnego eksportu usług), a import usług – 9,7 mld AUD (22,6%). Dynamika wzrostu eksportu wyniosła 4% średniorocznie w ciągu ostatnich pięciu lat i 6,1% po stronie importu. Około 60% obrotów usługowych stanowią podróże zagraniczne i usługi transportowe. Najważniejszymi partnerami po stronie eksportu usług do Australii były Wielka Brytania, Niemcy, Francja i Włochy. Z kolei głównymi krajami przeznaczenia dla australijskich usług były: Wielka Brytania, Niemcy, Holandia i Francja. Przypadało na nie 78% całego eksportu usług do UE¹⁰.

Ponadto Unia Europejska jest największym zagranicznym inwestorem w Australii (ogółem 411,8 mld AUD w grudniu 2005 r., z udziałem w wysokości 34% zagranicznych inwestycji ogółem) i znajduje się na drugim miejscu na liście australijskich inwestycji za granicą (ogółem 197 mld AUD na koniec 2005 r.). Około 2300 firm europejskich prowadzi działalność w Australii, a ich szacunkowe obroty sięgają 180 mld AUD, czyli ponad 12% wartości sprzedaży na rynku australijskim ogółem¹¹.

Natomiast analizując relacje Australii z Unią Europejską z perspektywy UE-25, Australia znajdowała się w 2005 r.:

- na 20. pozycji wśród głównych partnerów w jej obrotach towarowych ogółem,
- na 14. pozycji wśród głównych miejsc przeznaczenia eksportu z UE,
- na 30. pozycji wśród źródeł pochodzenia importu krajów członkowskich UE,
- na 8. pozycji wśród największych partnerów w obrotach usługowych,
- na 6. pozycji po stronie miejsc przeznaczenia i źródeł pochodzenia BIZ¹².

Przytoczone dane świadczą o wielkim znaczeniu, jakie Australia przywiązuje do kontaktów z Unią Europejską¹³. Dla Australii – poszerzona Unia Europejska rozciągająca się od Portugalii do granicy rosyjskiej, reprezentująca różnorodne gospodarki i kultury – stwarza niewątpliwie nowe możliwości dla australijskiego biznesu. Dodatkowo struktura wzajemnych obrotów w pełni odpowiada specjalizacji eksportowej obu partnerów i wynikającemu stąd zapotrzebowaniu. Rozszerzające się powiązania handlowe, usługowe, inwestycyjne pomiędzy Australią i krajami członkowskimi Unii Europejskiej są więc potwierdzeniem faktu, że UE jest kluczowym partnerem gospodarczym tego kraju, z olbrzymim potencjałem do dalszej kooperacji.

⁹ *Composition of Trade Australia 2006...*

¹⁰ *Australia's Trade with the European Union 2005*, Department of Foreign Affairs and Trade, Market Information and Analysis Section, Australian Government, Canberra July 2006, s. 5.

¹¹ *Year Book Australia 2006*, Australian Bureau of Statistics, Canberra 2007, Number 86, Catalogue No. 1301.0.

¹² Opracowanie własne na podstawie: *European Union, Fact Sheet*, Department of Foreign Affairs and Trade, Market Information and Analysis Section, Australian Government, Canberra May 2007, *European Union and Australia. Key Facts 2007*, Delegation of the European Commission to Australia and New Zealand, Canberra, March 2007.

¹³ Ok. 45% rezerw dewizowych Centralnego Banku Australii (RBA) zdeponowane jest w Euro. *European Union and Australia. Key Facts 2005*, Delegation of the European Commission to Australia and New Zealand, Canberra, August 2005.

*Krystyna Żołądkiewicz***THE BIRATERAL RELATIONSHIP BETWEEN THE EUROPEAN UNION
AND AUSTRALIA**

The Bilateral relationship between Australia and the European Union is one of the great importance, particularly in the trade terms. The both parties share a common heritage and common values. At the formal level these relations are governed by the 1997 Joint Declaration on Relations between the European Union and Australia and the 2002 Agenda for Cooperation. In 2006, the EU remained Australia's largest merchandise trading partner, regained the position as the third the most important market for Australian exports and principal source of imports. In terms of trade with individual EU Member states, top destination for Australian exports remained the United Kingdom and Australia's largest source of imports continued to be from Germany. The largest items in Australian exports to the EU-25 were coal, gold, alcoholic beverages, principally wine and confidential items. The largest import products into Australia were medicaments, including veterinary, passenger motor vehicles and telecom equipment. Further enhancement for cooperation reflects the fact that there is a vibrant and expanding cooperative agenda between Australia and the EU, being a key economic partners.

